

Τα επιχειρήματα υπέρ της κατάργησης

Για να προστατευθεί η ανθρωπότητα από την καταστροφική και μη αναστρέψιμη ζημιά που έχουν σχεδιαστεί να προκαλούν τα πυρηνικά όπλα, οι κυβερνήσεις οφείλουν να εργαστούν με επείγοντα ρυθμό για την εξάλειψή τους.

Δεκάδες χιλιάδες πυρηνικά όπλα έχουν ήδη αποσυναρμολογηθεί, ανταποκρινόμενα στα αιτήματα των πολιτών ανά τον κόσμο για την κατάργησή τους. Μία χώρα, η Νότια Αφρική, έχει εξαλείψει πλήρως τα πυρηνικά της όπλα, ενώ δεκάδες άλλες έχουν εγκαταλείψει τα σχέδια απόκτησής τους.

Στο αποκορύφωμα του Ψυχρού Πολέμου, υπήρχαν περίπου 70.000 πυρηνικά όπλα, με σημαντικές μειώσεις στο παγκόσμιο απόθεμα να επιτυγχάνονται από τα μέσα της δεκαετίας του 1980 έως τις αρχές της δεκαετίας του 2000.

Ωστόσο, το τελευταίο διάστημα, τα προγράμματα αποσυναρμολόγησης πυρηνικών κεφαλών έχουν σταματήσει και ορισμένα κράτη που διαθέτουν πυρηνικά όπλα διευρύνουν πλέον τα οπλοστάσιά τους με πρωτοφανείς ρυθμούς. Κανένα από αυτά δεν έχει παρουσιάσει σχέδιο για πλήρη αφοπλισμό.

Ωστόσο, η συντριπτική πλειονότητα των κρατών παγκοσμίως εξακολουθεί να αντιτίθεται σθεναρά στα πυρηνικά όπλα και επιθυμεί την κατάργησή τους χωρίς καθυστέρηση.

Δεν αρκεί απλώς να ανακοπεί η εξάπλωση αυτών των όπλων σε περισσότερα κράτη ή να τεθούν περιορισμοί ως προς τις συνθήκες υπό τις οποίες θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν. Δεδομένης της σοβαρότητας της απειλής που συνιστούν για κάθε μορφή ζωής στον πλανήτη μας, η κατάργησή τους αποτελεί τη μόνη λύση.

Ανήθικα, παράνομα και αντιδημοκρατικά

Τα πυρηνικά όπλα προκαλούν θάνατο και καταστροφή τεράστιας κλίμακας και απειλούν την ίδια την επιβίωση της ανθρωπότητας. Η αδιάκριτη θανάτωση και ο ακρωτηριασμός εκατοντάδων χιλιάδων ανθρώπων δεν μπορούν ποτέ να δικαιολογηθούν ηθικά.

Οποιαδήποτε χρήση πυρηνικών όπλων θα παραβίαζε το διεθνές δίκαιο και θα συνιστούσε έγκλημα πολέμου βαρύτατης μορφής. Όπλα με καταστροφικές συνέπειες δεν μπορούν ποτέ να εξυπηρετήσουν θεμιτό στρατιωτικό ή στρατηγικό σκοπό.

Σε ολόκληρο τον κόσμο, συμπεριλαμβανομένων των κρατών που διαθέτουν πυρηνικά όπλα, οι δημοσκοπήσεις καταδεικνύουν ισχυρή δημόσια υποστήριξη υπέρ της κατάργησής τους. Οι κυβερνήσεις που συνεχίζουν να αναπτύσσουν πυρηνικά οπλοστάσια ενεργούν αντίθετα προς τη βούληση – και τα ζωτικά συμφέροντα – των πολιτών τους.

Όλοι, παντού, έχουν να κερδίσουν από την εξάλειψη αυτών των φρικτών όπλων.

Πυρηνική αποτροπή

Τα κράτη που διαθέτουν πυρηνικά όπλα επικαλούνται συχνά τη θεωρία της «πυρηνικής αποτροπής» για να δικαιολογήσουν τη διατήρηση πυρηνικών οπλοστασίων. Υποστηρίζουν ότι τα όπλα τους αποσκοπούν αποκλειστικά στο να αποτρέψουν άλλα κράτη από το να εξαπολύσουν πυρηνική επίθεση και ότι, ως εκ τούτου, συμβάλλουν στην ειρήνη και τη σταθερότητα.

Ωστόσο, τα περισσότερα κράτη απορρίπτουν αυτή τη λογική και θεωρούν την πυρηνική αποτροπή μια επικίνδυνη, εσφαλμένη και μη βιώσιμη προσέγγιση για την ασφάλεια. Επιπλέον, η προσέγγιση αυτή είναι εκ φύσεως επιθετική, καθώς βασίζεται στη διαρκή και αξιόπιστη απειλή πρόκλησης θανάτου και καταστροφής μεγάλης κλίμακας.

Σε αντίθεση με τους ισχυρισμούς των υποστηρικτών της αποτροπής, η ύπαρξη πυρηνικών όπλων στον κόσμο δεν έχει αποτρέψει τις συγκρούσεις, συμπεριλαμβανομένων των επιθετικών ενεργειών κατά κρατών που διαθέτουν πυρηνικά όπλα. Στην πραγματικότητα, τα πυρηνικά όπλα έχουν καταστήσει πιθανότερους τους πολέμους και τις αντιπαραθέσεις, καθώς οξύνουν τις εντάσεις και καθιστούν δυνατή την άσκηση καταναγκασμού και εκβιασμού.

Η θεωρία της αποτροπής υποστηρίζει ότι τα πυρηνικά όπλα αποτελούν θεμιτή και επιθυμητή πηγή ασφάλειας. Αυτό ενθαρρύνει τη διάδοση των πυρηνικών όπλων και εμποδίζει τον αφοπλισμό.

Ο αυξανόμενος κίνδυνος χρήσης τους

Ο κίνδυνος χρήσης πυρηνικού όπλου σήμερα, είτε τυχαία είτε σκόπιμα, είναι τόσο υψηλός όσο ποτέ – και φαίνεται να αυξάνεται.

Αυτό οφείλεται σε παράγοντες όπως το δυσμενές διεθνές περιβάλλον ασφάλειας, οι αυξημένες εντάσεις μεταξύ των πυρηνικά εξοπλισμένων κρατών, η συσσώρευση των πυρηνικών τους δυνάμεων και η διάβρωση των διεθνών κανόνων και θεσμών.

Η επιδίωξη επιθετικών κυβερνοδυνατοτήτων, αυτόνομων τεχνολογιών και τεχνητής νοημοσύνης στον στρατιωτικό τομέα καθιστά την απειλή ακόμη μεγαλύτερη.

Η διατήρηση πυρηνικών όπλων σε κατάσταση υψηλής ετοιμότητας –έτοιμων για χρήση μέσα σε λίγα λεπτά από τη λήψη προειδοποίησης για επικείμενη επίθεση– αποτελεί ιδιαίτερα επικίνδυνη πρακτική. Μόλις εκτοξευθεί ένας πύραυλος με πυρηνική κεφαλή, δεν είναι δυνατή η ανάκλησή του.

Ο πύραυλος οφείλει να κατευθυνθεί προς τον στόχο του, ακόμη και αν η εκτόξευση βασίστηκε σε εσφαλμένες πληροφορίες.

Μέσα στην «ομίχλη του πολέμου», οι ηγέτες τείνουν να ενεργούν με τρόπο παράλογο και απρόβλεπτο. Η πιθανότητα παρεξηγήσεων είναι ιδιαίτερα μεγάλη σε καταστάσεις έντονου στρες και χάους.

Είναι πολύ εύκολο να αντιληφθεί κανείς πώς μια στιγμή πανικού ή σκληρότητας, ένας πληγωμένος εγωισμός ή μια κακή επικοινωνία θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε παγκόσμια καταστροφή, καθώς η τεράστια ισχύς για την πρόκληση πυρηνικού ολέθρου βρίσκεται στα χέρια ελάχιστων ατόμων.

Κατά τη διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου, υπήρξαν πολλές περιπτώσεις όπου ο κόσμος βρέθηκε επικίνδυνα κοντά σε έναν πυρηνικό πόλεμο πλήρους κλίμακας. Το πιο διαβόητο περιστατικό ήταν η Κρίση των Πυραύλων της Κούβας το 1962, στην οποία ενεπλάκησαν οι Ηνωμένες Πολιτείες και η Σοβιετική Ένωση.

Το γεγονός ότι δεν έχουν χρησιμοποιηθεί πυρηνικά όπλα σε συγκρούσεις από το 1945 οφείλεται περισσότερο στην τύχη παρά στην ορθή διαχείριση. Και αργά ή γρήγορα, η τύχη μας θα εξαντληθεί – εκτός εάν ληφθούν αποτελεσματικά μέτρα για την εξάλειψη αυτής της απειλής.

Ατυχήματα και λάθη

Δεν υφίσταται μόνο ο κίνδυνος σκόπιμης χρήσης πυρηνικών όπλων· θα μπορούσαν επίσης να πυροδοτηθούν ως αποτέλεσμα ανθρώπινου σφάλματος, τεχνικής βλάβης, κυβερνοεπίθεσης, παρερμηνείας προειδοποιήσεων ή μη εξουσιοδοτημένης πρόσβασης σε συστήματα διοίκησης και ελέγχου.

Τα πολυάριθμα ατυχήματα που αφορούσαν πυρηνικά όπλα από το 1945 και μετά, καθώς και τα περιστατικά στα οποία αυτά παραλίγο να χρησιμοποιηθούν λόγω σφαλμάτων, καταδεικνύουν την ανησυχητική πιθανότητα πρόκλησης μιας ακούσιας καταστροφής.

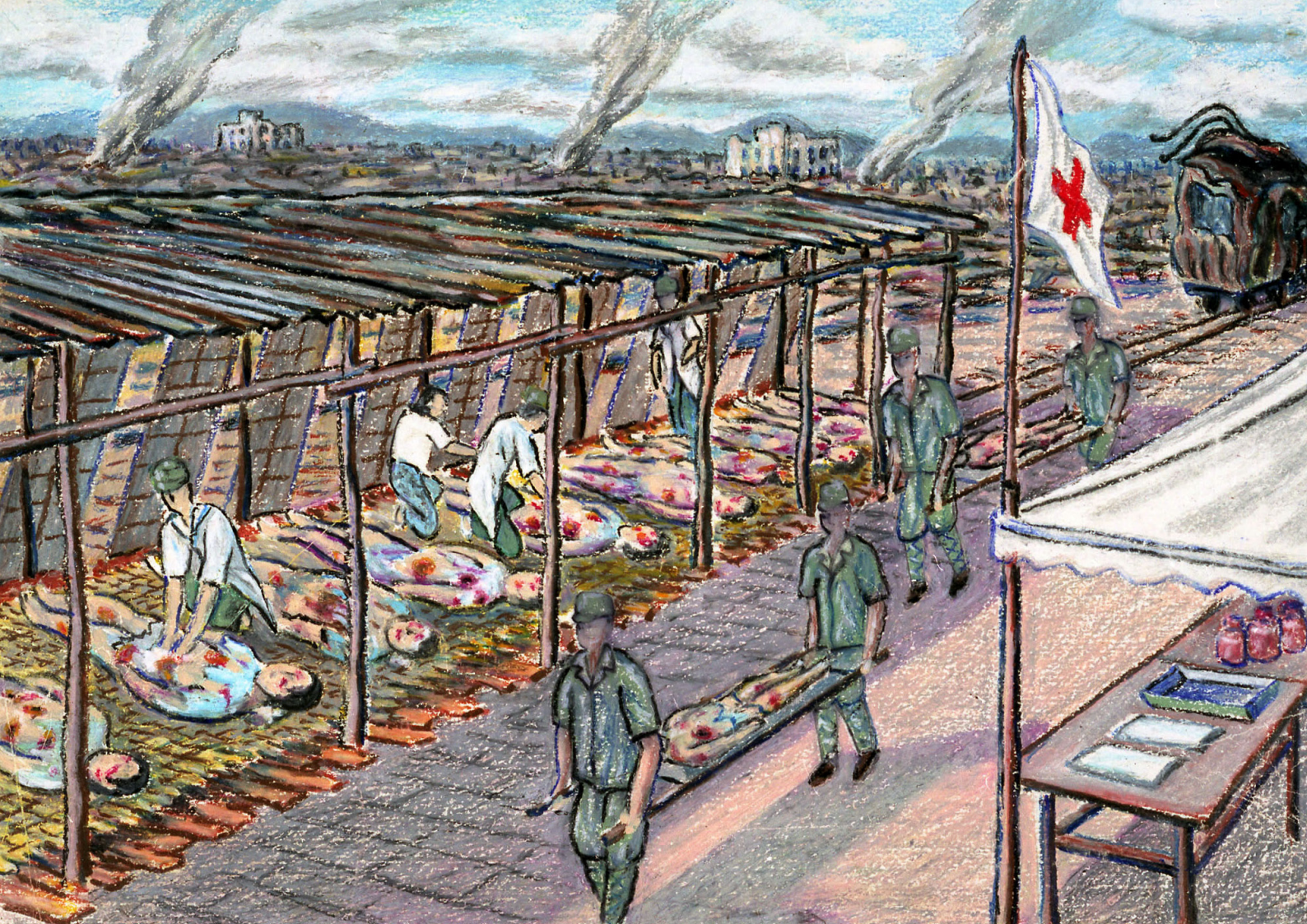
Το 1968, για παράδειγμα, ένα αμερικανικό αεροσκάφος που μετέφερε τέσσερις πυρηνικές βόμβες έπιασε φωτιά και συνετρίβη κοντά στη Γροιλανδία, μολύνοντας τη γύρω περιοχή με πλουτώνιο. Ευτυχώς, αν και σημειώθηκαν εκρήξεις, δεν προκλήθηκε πυρηνική αλυσιδωτή αντίδραση.

Το 1995, Ρώσοι αξιωματούχοι μπέρδεψαν την εκτόξευση ενός νορβηγικού επιστημονικού πυραύλου με έναν βαλλιστικό πύραυλο που εκτοξεύτηκε από αμερικανικό υποβρύχιο. Ο Ρώσος πρόεδρος ανέκτησε τους κωδικούς εκτόξευσης για αντίποινα, αλλά τελικά κατέληξε στο συμπέρασμα ότι επρόκειτο για ψευδή συναγερμό.

Άλλα βαθιά ανησυχητικά περιστατικά αφορούσαν την απώλεια πυρηνικών όπλων στη θάλασσα, συγκρούσεις πυρηνικών υποβρυχίων, ιπτάμενους κύκνους και φως που αντανακλάται από σύννεφα που θεωρούνται λανθασμένα πυραύλους με πυρηνικές κεφαλές, καθώς και την ακούσια εισαγωγή εκπαιδευτικών ταινιών σε έναν λειτουργικό υπολογιστή, ο οποίος προσομοίωνε μια εισερχόμενη πυρηνική επίθεση.

Το 1961, δύο πυρηνικές βόμβες έπεσαν στο έδαφος στην πολιτεία της Βόρειας Καρολίνας των ΗΠΑ, όταν ένα βομβαρδιστικό αεροσκάφος έχασε ένα φτερό. «Με την παραμικρή τύχη, κυριολεκτικά επειδή δύο καλώδια δεν διασταυρώθηκαν, αποτράπηκε μια πυρηνική έκρηξη», δήλωσε ο Ρόμπερτ ΜακΝαμάρα, ο τότε υπουργός Άμυνας των ΗΠΑ. Πηγή: Κυβέρνηση των ΗΠΑ

Απεικόνιση ενός σταθμού παροχής πρώτων βοηθειών το 1945, από μια επιζώσα της Χιροσίμα. Οι τραυματίες πέθαιναν ο ένας μετά τον άλλον. Πηγή: Fumiko Yamaoka

Καμία ανθρωπιστική ανταπόκριση

Η χρήση έστω και ενός μόνο πυρηνικού όπλου οπουδήποτε στον κόσμο θα υπερφορτώσει τις υποδομές υγείας, καθιστώντας αδύνατη μια αποτελεσματική ανθρωπιστική αντίδραση.

Νοσοκομεία και φαρμακεία, πυροσβεστικός εξοπλισμός, συστήματα επικοινωνιών και μεταφορών θα βρίσκονταν όλα σε ερείπια σε μια ζώνη πλήρους καταστροφής που εκτείνεται σε χιλιόμετρα.

Όσοι προσπαθούν να παράσχουν βοήθεια στους ασθενείς και τους τραυματίες θα εκτίθενται σε υψηλά επίπεδα ραδιενέργειας, διακινδυνεύοντας τη ζωή τους.

Η Διεθνής Επιτροπή του Ερυθρού Σταυρού έχει επανειλημμένα προειδοποιήσει ότι δεν υπάρχει επαρκής ικανότητα αντίδρασης σε περίπτωση χρήσης ενός μόνο πυρηνικού όπλου, πόσο μάλλον ενός πλήρους πυρηνικού πολέμου, και καμία τέτοια ικανότητα δεν θα μπορούσε ποτέ να αναπτυχθεί.

Ομοίως, ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας κατέληξε στο συμπέρασμα: «Ό,τι κι αν είχε απομείνει από τις ιατρικές υπηρεσίες στον κόσμο δεν θα μπορούσε να μετριάσει την καταστροφή με κανέναν σημαντικό τρόπο».

Μπορούν τα καταφύγια να βοηθήσουν;

Η κατασκευή περισσότερων πυρηνικών καταφυγίων ή καταφυγίων προστασίας από ραδιενεργό νέφος δεν αποτελεί τη λύση. Αν και ήταν δημοφιλής κατά τη διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου, καλλιεργούν στους πολίτες μια ψευδαίσθηση ασφάλειας σχετικά με τις πιθανότητες επιβίωσης σε έναν πυρηνικό πόλεμο.

Σε περίπτωση πυρηνικής επίθεσης, είναι απίθανο να υπάρξει έγκαιρη προειδοποίηση, επομένως δεν θα υπάρχει η δυνατότητα αναζήτησης καταφυγίου.

Επιπλέον, πολλά από τα καταφύγια που βρίσκονται κοντά στο σημείο της έκρηξης θα μετατρέπονταν σε καμίνια, οδηγώντας στον θάνατο όσους βρίσκονται στο εσωτερικό τους. Πράγματι, ορισμένα πυρηνικά όπλα είναι ειδικά σχεδιασμένα ώστε να διαπερνούν το έδαφος σε μεγάλο βάθος, με σκοπό την καταστροφή των καταφυγίων.

Όσοι θα κατάφερναν να βρουν καταφύγιο εγκαίρως και να επιβιώσουν μέσα σε αυτό, θα έρχονταν αντιμέτωποι με ένα επικίνδυνο, ραδιενεργό τοπίο κόλασης κατά την έξοδό τους, έχοντας ελάχιστες πιθανότητες διάσωσης.

Ένα πυρηνικό υποβρύχιο υπό κατασκευή στο Ηνωμένο Βασίλειο. Πηγή: Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου

Σπατάλη πόρων

Κάθε χρόνο, τα κράτη που διαθέτουν πυρηνικά όπλα δαπανούν πολλά δισεκατομμύρια δολάρια για την ενίσχυση και την επέκταση των πυρηνικών τους δυνάμεων – χρήματα που θα μπορούσαν να επενδυθούν στην υγειονομική περίθαλψη, την εκπαίδευση, την καταπολέμηση της φτώχειας και τη δράση για την αντιμετώπιση της κλιματικής κρίσης.

Σε ορισμένες χώρες, οι εταιρείες αποκομίζουν τεράστια κέρδη υποστηρίζοντας την ανάπτυξη και την παραγωγή πυρηνικών όπλων. Στη διαδικασία αυτή εμπλέκονται επίσης δεξαμενές σκέψης και πανεπιστήμια, τα οποία επωφελούνται οικονομικά.

Ο τερματισμός αυτής της δραστηριότητας, που θέτει σε κίνδυνο τη ζωή, θα απελευθέρωνε πόρους για άλλους σκοπούς και θα επέτρεπε σε μερικά από τα πιο λαμπρά επιστημονικά μυαλά να συμβάλουν σε έναν κόσμο πιο ειρηνικό – αντί να τελειοποιούν την ικανότητα των ενόπλων δυνάμεων να σκοτώνουν και να καταστρέφουν σε μαζική κλίμακα.

Ένα εμπόδιο για την ειρήνη

Τα πυρηνικά όπλα δεν συμβάλλουν στην αντιμετώπιση καμίας από τις σημερινές προκλήσεις ασφαλείας. Αντιθέτως, επιδεινώνουν πολλές από αυτές ή αποτελούν την κύρια αιτία τους.

Η επίτευξη της κατάργησής τους θα επέτρεπε πιο αρμονικές σχέσεις μεταξύ των εθνών και θα δημιουργούσε ευκαιρίες για ευρύτερη διεθνή συνεργασία, προς όφελος των ανθρώπων παντού – συμπεριλαμβανομένων, ασφαλώς, και των εθνών που διαθέτουν σήμερα πυρηνικά όπλα.

Θα αποτελούσε ένα παγκόσμιο δημόσιο αγαθό ύψιστης σημασίας, το οποίο θα εξυπηρετούσε τόσο τα εθνικά όσο και τα συλλογικά συμφέροντα ασφαλείας.

Έμφυλη κριτική

Οι ηγέτες που εκφράζουν την προθυμία να χρησιμοποιήσουν πυρηνικά όπλα συχνά επαινούνται ως αρρενωποί, ισχυροί και αποφασιστικοί, ενώ όσοι τάσσονται υπέρ του αφοπλισμού αντιμετωπίζονται υποτιμητικά ως θηλυπρεπείς, αδύναμοι και συναισθηματικοί.

Επιπλέον, οι δημόσιες συζητήσεις και η λήψη αποφάσεων σχετικά με τα πυρηνικά όπλα τείνουν να κυριαρχούνται από άνδρες.

Η ενεργός αμφισβήτηση αυτών των αντιλήψεων και η διασφάλιση μεγαλύτερης έμφυλης ποικιλομορφίας και συμπερίληψης θα βελτίωναν τις προοπτικές επιτυχίας στον τομέα του αφοπλισμού.

Μια εγκατάσταση της ομάδας «Artists Against the Bomb». Πηγή: Miki Anagrius